

Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі — цэнтр беларускай музычнай навукі

В.Л. Яканюк

**АБ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ
АКАДЭМІІ МУЗЫКІ**

На пачатку XXI стагоддзя Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі ўяўляе сабой буйную навуковую ўстанову, якая з'яўляецца нацыянальным цэнтрам беларускага музыказнаўства, этнамузыкалогіі і фалькларыстыкі, гісторыі і тэорыі выканальніцкага мастацтва, музычнай педагогікі. Беларуская акадэмія музыкі — гэта адзіная ў краіне ВНУ, у якой праводзяцца фундаментальныя і прыкладныя навуковыя даследаванні па ўсяму комплексу навуковых праблем у галіне музычнага мастацтва і народнай творчасці, музычнай адукацыі і метадыкі выкладання музычных дысцыплін.

На шляху свайго станаўлення як навукова-даследчай установы Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі прайшла некалькі этапаў. Першы параўнальна невялікі па часе перыяд ад заснавання Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі (1932) да пачатку Вялікай Айчыннай вайны (1941), а таксама два пасляваенныя дзесяцігоддзі можна акрэсліць як этап фарміравання навуковага патэнцыялу сучаснага беларускага музыказнаўства. Асабліва вялікую ролю на гэтым этапе адыграла навукова-метадычная дзейнасць кампазітараў М. Аладава, В. Залатарова, М. Мацісона, Т. Шнітмана, В. Яфімава, а таксама музыказнаўцаў Ю. Дрэўзіна, М. Зінчука, М. Шыфрына, Б. Смольскага, Л. Мухарынскай. Навукова-даследчая дзейнасць беларускіх кампазітараў і музыказнаўцаў у даваенны перыяд была накіравана ў асноўным на метадычнае забеспячэнне навучальнага працэсу, а таксама шырокую публіцыстычную практыку. Гэты накірунак захаваўся і ў пасляваенныя гады, што было звязана са складанымі задачамі аднаўлення музычнай адукацыі ў краіне.

Важны этап развіцця беларускага музыказнаўства пачынаецца з 1967 года, калі на базе адзінай кафедры тэорыі, гісторыі музыкі і кампазіцыі былі створаны дзве тэорыі музыкі (загадчык — К. Сцепанцэвіч) і гісторыі музыкі (загадчык — Г. Глушчанка). Найбольш значным дасягненнем айчыннай музыказнаўчай навукі гэтага перыяду стала падрыхтоўка і выданне «Гісторыі беларускай савецкай музыкі» (Мн., 1971).

1980-90-я гг. сталі этапам сістэмных пераўтварэнняў у арганізацыі і месце навуковай дзейнасці Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, якія абумовілі істотнае пашырэнне праблематыкі навуковых даследаванняў, якаснае ўмацаванне саставу вучоных, развіццё структуры навуковага сектара.

З 1993 года ўзнавіла сваю дзейнасць аспірантура, у 2001 годзе адкрыта дактарантура, распачата падрыхтоўка бакалаўраў і магістраў. Важным фактарам у развіцці навуковай дзейнасці Акадэміі стала адкрыццё Праблемнай навукова-даследчай лабараторыі музыкі (1991), адзінага асобнага навуковага падраздзялення у ВНУ культуры і мастацтва краіны (загадчык — кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт І.М. Галавач). З 1989 года Беларуска

кая дзяржаўная акадэмія музыкі ажыццяўляе ўласную выдавецкую дзейнасць. Упершыню ў нашай краіне была арганізавана распрацоўка камп'ютэрнай праграмы нотнага набору «Асоль», што дазволіла распачаць выданне нот. Камп'ютэрызаваная навуковага сектара завяршылася стварэннем сучаснага інфармацыйнага цэнтра з выходам у INTERNET, адкрыццём web-сайта Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і фарміраваннем базы даных па асноўных накірунках дзейнасці Акадэміі.

У 1996 годзе ўпершыню ў гісторыі беларускай вышэйшай музычнай школы ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі створаны савет па абароне дысертацый на атрыманне вучонай ступені кандыдата (з 2001 г. — доктара) мастацтвазнаўства па спецыяльнасці 17.00.02 — «музычнае мастацтва», (старшыня савета — доктар педагогічных навук, прафесар В. Яканюк).

Для правядзення навукова-даследчай работы на ўзроўні сучасных патрабаванняў Беларуска дзяржаўная акадэмія музыкі мае значны навуковы патэнцыял. Так, на 23 кафедрах Акадэміі музыкі працуе 7 дактараў навук, 32 прафесары, 51 кандыдат навук, 95 дацэнтаў. Больш за 70% выкладчыкаў Акадэміі музыкі маюць вучоныя ступені і вучоныя званні, у 1985 годзе — 10%, у 1990 годзе 25%. За апошнія дзесяцігоддзі больш за 60 выкладчыкаў атрымалі вучонае званне дацэнта, 20 — прафесара.

Менавіта поспехі ў развіцці навукова-даследчай дзейнасці разам з дасягненнямі ў вучэбнай і творчай рабоце сталі падставай для надання ў 2000 годзе Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі статусу вядучай навучальнай установы нацыянальнай сістэмы адукацыі ў сферы музычнага мастацтва.

У змястоўным плане перш за ўсё трэба звярнуць увагу на пашырэнне і структурызаванне праблематыкі навуковых даследаванняў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Перспектывыны план навукова-даследчых і метадычных

работ Акадэміі музыкі ўключае фундаментальныя тэмы па ўсіх накірунках сучаснага музыказнаўства (гісторыі, тэорыі музыкі, этнамузыкалогіі і фалькларыстыкі), музычнай педагогікі і псіхалогіі, музычнай сацыялогіі і эстэтыкі (філасофіі музыкі). Асобныя раздзелы плана ўключаюць падрыхтоўку манаграфій, зборнікаў навуковых артыкулаў, слоўнікаў, падручнікаў, метадычных дапаможнікаў, метадычных распрацовак, нотных выданняў, музычных хрэстаматый, рэпертуарных зборнікаў, вучэбных праграм.

Асноўныя накірункі навукова-даследчых і метадычных работ Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі на 2001 — 2005 гг.

I. Фундаментальныя навуковыя даследаванні, якія выконваюцца па дзяржаўных праграмах Рэспублікі Беларусь
Дзяржаўная праграма «Культура: «Функцыяніраванне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь да 2005 года»

Заданне № 4. Распрацаваць асновы ўзаемадзеяння музычнага мастацтва і музычнай адукацыі ў сістэме мастацкай культуры Рэспублікі Беларусь (часовы навуковы калектыў «Музычнае мастацтва»).

Заданне № 5. Распрацаваць асновы аптымізацыі і развіцця музычнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь як часткі нацыянальнай мастацкай культуры (часовы навуковы калектыў «Музычная адукацыя»).

Праблемная навукова-даследчая лабараторыя музыкі (ПНДЛМ): «Аднаўленне зместу сярэдняй і вышэйшай музычнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь».

II. Фундаментальныя і пошукавыя навуковыя даследаванні, якія выконваюцца па плане Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі

Навуковы накірунак: Беларускае музыка ў сусветнай і еўрапейскай мастацкай культуры

Раздзел 1. Гісторыя беларускай музыкі

Раздзел 2. Пытанні тэорыі беларускай музыкі

Раздзел 3. Беларускае этнамузыкалогія

Навуковы накірунак: Пытанні гісторыі, тэорыі і этнамузыкалогіі сусветнай музычнай культуры

Раздзел 1. Гісторыя сусветнай музычнай культуры

Раздзел 2. Пытанні тэорыі сусветнага музычнага мастацтва

Раздзел 3. Сусветная этнамузыкалогія

Навуковы накірунак: Праблемы культуралогіі

Раздзел 1. Музыка і сучасны сацыякультурны працэс

Навуковы накірунак: Тэорыя і гісторыя выканальніцкага мастацтва

Раздзел 1. Выканальніцкае мастацтва Беларусі

Раздзел 2. Праблемы інтэрпрэтацыі музычных твораў

Навуковы накірунак: Тэарэтычныя праблемы музычнай адукацыі

Раздзел 1. Метадалагічныя праблемы прафесійнай музычнай адукацыі

Раздзел 2. Пытанні метадыкі музычнага навучання і выхавання

Навуковы накірунак: Праблемы філасофіі музыкі

Раздзел 1. Пытанні гісторыі эстэтычнай думкі

Раздзел 2. Тэарэтычныя праблемы эстэтыкі

Навуковы накірунак: Тэарэтычныя праблемы сучаснага мовазнаўства

З 1997 г. Акадэмія музыкі прымае ўдзел у распрацоўцы Дзяржаўнай праграмы «Культура». Вынікам работы па заданнях праграмы стала распрацоўка Канцэпцыі прафесійнай мастацкай адукацыі Рэспублікі Беларусь

(навуковы кіраўнік — доктар педагогічных навук, прафесар В. Л. Яканюк)¹.

Распрацоўка заданняў праграмы «Культура» прадугледжвае правядзенне даследаванняў па актуальных праблемах музычнага мастацтва і адукацыі. Разам з даследаваннямі Праблемнай навукова-даследчай лабараторыі музыкі (ПНДЛМ)² заданні праграмы «Культура», якія выконваюцца ў Акадэміі музыкі, ахопліваюць шырокі спектр актуальных пытанняў музычнай культуры і адукацыі, а менавіта: музычнае мастацтва як феномен нацыянальнай культуры — музычная адукацыя як падсістэма музычнай культуры — аднаўленне зместу музычнай адукацыі як працэс узаемадзеяння асноўных падсістэм музычнай культуры (мастацтва і адукацыі).

Навуковая праблематыка праграмы «Культура» адлюстроўвае сучасныя тэндэнцыі развіцця музыказнаўчай навукі.

Так, распрацоўка метадалагічных падыходаў да аналізу ўзаемадзеяння музычнага мастацтва і музычнай адукацыі як сістэмаўтваральнага фактару развіцця мастацкай культуры Беларусі³ прадугледжвае ўдакладненне, канкрэтызацыю і спалучэнне паняццяў «сусветная музычная культура — еўрапейская музычная культура — нацыянальная музычная культура». Перспектыўным і мэтазгодным уяўляецца выкарыстанне метадаў музычнай кампаратывістыкі і аналіз тэндэнцый глабалізацыі сучаснай музычнай культуры (В.Л. Яканюк).

Сутнасць нацыянальнага самавызначэння беларускай кампазітарскай школы як творчай дзейнасці, якая адлюстроўвае ў эмацыянальна-вобразных катэгорыях, жанрах, формах, прыёмах і сродках прафесійнай музыкі прыметы і ўласцівасці, эстэтыка — светапоглядныя і мастацкія перавагі канкрэтнага этнасу, як тэрытарыяльнай, сацыяльнай (дзяржаўнай) і культурнай супольнасці, вызначаецца ў даследаванні генезісу нацыянальнага кампазітарскага працэсу (В.А. Антаневіч).

Упершыню ў беларускім музыказнаўстве ставіцца пытанне аб распрацоўцы прынцыпаў і правілаў падрыхтоўкі выдання збору творчай спадчыны беларускіх кампазітараў. Пры гэтым абгрунтоўваюцца навуковыя і гісторыка-крытычныя падставы выдання не толькі музычных твораў беларускіх кампазітараў-класікаў ХХ стагоддзя, але і іх літаратурных твораў, дзённікаў, эпісталаў. Такім чынам, збор твораў беларускіх кампазітараў арыентаваны як на музыказнаўцаў, якія займаюцца вывучэннем творчасці беларускіх кампазітараў, так і на музыкантаў, якія гэтую музыку выконваюць. Інакш кажучы, падрыхтоўка збору творчай спадчыны беларускіх кампазітараў задумана як «выданне для навукі і практыкі» (К.М. Дулава).

Вывучэнне пытанняў гісторыі беларускай музыкі абумоўлівае неабходнасць стварэння крыніцазнаўчай базы, афармлення ў адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі архіўнай справы дакументальных матэрыялаў, нотных рукапісаў, фотаматэрыялаў з наступным уяв-

¹ Па матэрыялах праграмы «Культура» выдадзены два манаграфічныя зборнікі: **Канцэпцыя прафесійнай адукацыі ў галіне мастацтва ў Рэспубліцы Беларусь/Рэд.-склад. В.Л. Яканюк. Мн., 1999; Вопросы оптимизации содержания музыкального образования (школа — училище — вуз): Монография/Ред.-сост. В.Л. Яконюк. Мн., 2002.**

² Больш падрабязна дзейнасць Праблемнай навукова-даследчай лабараторыі музыкі (ПНДЛМ) асвятляецца ў матэрыяле І. М. Галавач.

³ Заданне выковаецца часовым навуковым калектывам (ЧНК) «Музычнае мастацтва».

Савет на абароне дысертацый, 2002 г.

зеннем іх у навуковы ўжытак. У дадзеных умовах першапачатковай задачай з'яўляецца пошук нотных рукапісаў, першадрукаў, дакументальных матэрыялаў, якія звязаны з даваенным перыядам развіцця беларускай прафесійнай музыкі⁴. На першым этапе гэтай складанай працы фактычна ўпершыню ў айчынным музыказнаўстве плануецца сістэматызацыя і апісанне архіваў М. Аладава, М. Шчаглова і А. Багатырова (Р.М. Аладава). У наступным мэтазгодна надаць прыярытэтную значнасць гэтаму новаму для беларускай музыказнаўчай навукі накірунку — як адной з умоў захавання нацыянальнай духоўнай спадчыны. На падставе гэтай пошукавай дзейнасці ў будучым павінны быць створаны мемарыяльныя навукова-асветніцкія цэнтры беларускай музычнай культуры⁵.

Працягам навуковых даследаванняў, распачатых у межах праграмы «Вяртанне» ПНДЛМ Акадэміі музыкі, з'яўляецца праект стварэння зводнага каталога музычных помнікаў Беларусі XVI-XVIII стст. Навуковай асновай праекта з'яўляецца комплексны падыход у даследаванні музычнай спадчыны Беларусі эпох Рэнесансу, Барока і Класіцызму, якое ўключае некалькі напластаванняў, а менавіта: творы, якія былі створаны і выкананы на Беларусі, прыклады кампазітарскай творчасці, што з'явіліся па-за межамі Беларусі, але, паколькі ўтрымліваюць мастацкія элементы беларускага паходжання, былі створаны аўтарамі, якія пэўны час жылі на Беларусі, і творы, якія напісаны за межамі краіны, але ўпершыню выкананы на Беларусі (маецца на ўвазе выканальніцкі рэпертуар). Мэта гэтага раздзела праграмы «Культура» — паказ беларускай музыкі XVII-XVIII стст. у мастацкіх прыкла-

дах, якія адлюстроўваюць гісторыю развіцця нацыянальнага музычнага мастацтва, логіку яго жанравай і стылявой эвалюцыі, найбольш значныя ў творчым і культурна-гістарычным аспектах з'явы, а таксама самабытнасць беларускай музыкі на фоне яе кантэкстуальных сувязей з еўрапейскім мастацтвам (В.У. Дадзімава).

Далейшае ўдасканаленне зместу і арганізацыйных форм музычнай адукацыі, па-першае, прадугледжвае абагульненне значнага эмпірычнага вопыту падрыхтоўкі спецыялістаў у сістэме «школа — вучылішча (ССНУ) — ВНУ»⁶, што абумоўлівае неабходнасць распрацоўкі тэарэтычных перадумоў захавання і развіцця нацыянальных музычна-педагагічных школ. Па-другое — ставіць шэраг актуальных пытанняў мастацкай адукацыі, звязаных з інтэграцыйнымі працэсамі, якія адбываюцца ў Еўропе і сусветнай адукацыйнай прасторы ў цэлым.

Метадалагічныя падыходы аднаўлення і развіцця зместу музычнай адукацыі непарывуна звязаны з дынамічнымі працэсамі, якія сведчаць пра тое, што еўрапейская сістэма прафесійнай падрыхтоўкі музыкантаў уваходзіць у стадыю карэннага рэфармавання. Так, на сваім штогадовым кангрэсе ў лістападзе 2000 года ў горадзе Вічэнца (Італія) Еўрапейская асацыяцыя кансерваторый, акадэміі музыкі і вышэйшых музычных школ (Association Europeenne des Conservatoires) прыняла праграмы дакумент (Крэда), у якім падкрэсліваецца асобая значнасць музычнай адукацыі «як выдатнага прыкладу невербальнай камунікацыі ў інтэграцыі Еўропы і як механізму кааперацыі ў сучасным мультыкультурным грамадстве». Яснае разуменне ўзмацнення ролі інтэграцыйных працэсаў у еўрапейскай прафесійнай музычнай адукацыі адлюстроўваецца таксама ў змесце трох вядучых праектаў АЕС, якія ажыццяўляюцца на працягу апошніх гадоў: CONNECT («Музычная адукацыя ў мультыкультурным еўрапейскім грамадстве»), LEONARDO («Promuse — прафесійная інтэграцыя музыкантаў») і SOCRATES TNP («Уздзеянне Балонскай дэкларацыі на прафесійную музычную адукацыю ў Еўропе»)⁷.

Такім чынам, распрацоўка метадалагічных асноў аптымізацыі прафесійнай падрыхтоўкі музыкантаў акрамя традыцыйных падыходаў (пераемнасць адукацыі і ўзаемадзеянне музычнага мастацтва і музычнай адукацыі) прадугледжвае распрацоўку такіх актуальных падыходаў да рэформы музычнай адукацыі, як: а) *інтэрнацыяналізацыя* музычнай адукацыі, б) *глабалізацыя* музычнай адукацыі, в) *транснацыяналізацыя* музычнай адукацыі, г) *мультыкультурная арыентацыя* як вызначальны фактар сучаснай музычнай адукацыі (В.Л. Яканюк).

Адной з найбольш «праблемных» і складаных у вышэй азначаным кантэксце задач з'яўляецца забеспячэнне пераемнасці зместу *музычна-тэарэтычнай адукацыі* на ўзроўні «ССНУ — ВНУ» («музычнае вучылішча — акадэмія музыкі»). Перспектыўным накірункам у вырашэнні гэтага пытання ўяўляецца ідэя «гортвання» вучэбных праграм як умовы глабалізацыі (у сэнсе *ўсеагульнасці*) адукацыі і аптымізацыі (у сэнсе *гуманізацыі*) яе зместу. У метадалагічным апекце гэта азначае пераход ад экстрэнсіўных (колькасных) падыходаў у вызначэнні межаў зместу музычнай адукацыі да інтэнсіўных (якасных) (Т.А. Цігова).

Удасканаленне цыкла музычна-гістарычных дысцыплін выклікае неабходнасць вылучэння сучасных метадалагічных падыходаў, найбольш прадуктыўным з якіх

⁴ Маецца на ўвазе Вялікая Айчынная вайна 1941-1945 гг.

⁵ У якасці прыкладу нагадаем пра Дом-музей П. Чайкоўскага ў Кліне, мемарыяльны Дом-музей М. Рымскага-Корсакава ў С.-Пецярбургу, мемарыяльны Дом-музей У. Гаджыбекава ў Шушы (Нагорны Карабах) і г.д.

⁶ Заданне выконваецца часовым навуковым калектывам (ЧНК) «Музычная адукацыя».

⁷ **Гороховик Е., Яконюк В.** Проблемы реформирования профессионального музыкального образования // Вышэйшая школа. 2002. №2.

бачыцца выкарыстанне музыказнаўчай кампаратывістыкі (параўнальнага аналізу музычна-адукацыйных канцэпцый і сістэм Еўропы і ЗША) (А.М. Гарахавік).

Сацыялагічнае даследаванне азначаных вышэй праблем музычнай адукацыі прадугледжвае правядзенне псіхалага-педагагічнага маніторынга па пытаннях:

- арыентацыя на атрыманне ведаў азначанага зместу і аб'ёму;
- ацэнка якасці адукацыі і прычыны, якія яе абумоўліваюць;
- ацэнка дзеючых вучэбных планаў у сувязі з задачамі навучання музыкантаў розных спецыяльнасцей;
- існуючыя вучэбныя праграмы, іх змест, міжпрадметныя сувязі;
- скаардынаванасць вучэбных планаў і праграм розных звёнаў музычна-адукацыйнай сістэмы;
- адпаведнасць мэт і задач адукацыйнай сістэмы агульнаму выніку навучання.

Такім чынам, бачыцца неабходным стварэнне трывалай сацыялагічнай базы для *дыверсіфікацыі* музычнай адукацыі, якая з'яўляецца непазбежным атрыбутам агульнай дэмакратызацыі і гуманізацыі адукацыі ў цэлым (І.М. Галавач).

Вялікую актуальнасць набываюць пытанні, якія звязаны з сістэмным падыходам да кіравання музычнай адукацыяй, а таксама комплекснай сістэмай мер па аптымізацыі асноўных фактараў узаемадзеяння звёнаў адукацыі. У больш канкрэтным плане размова ідзе пра механізм кіравання, адным з найбольш важных элементаў якога з'яўляецца адукацыйны стандарт (І.Б. Багачова). Вырашэнне дадзенай навукова-арганізацыйнай праблемы музычнай адукацыі звязана з распрацоўкай прававых асноў адукацыі мастацтва і яе нарматыўнай базы (М.І. Казловіч).

Такім чынам, заданні праграмы «Культура» істотна дапаўняюць насычаны план навуковых даследаванняў Акадэміі музыкі па асобных тэмах гістарычнага і тэарэтычнага музыказнаўства, а таксама этнамузыкалогіі і фальклорыстыкі, якія адлюстроўваюць навуковыя накірункі кафедраў і індывідуальныя даследчыя інтарэсы іх супрацоўнікаў⁸.

На базе планавых навуковых даследаванняў падрыхтавана і абаронена 5 доктарскіх дысертацый (В.Л. Яканюк — 1995 г., І.Дз. Назіна — 1998 г., В.А. Антаневіч, Р.І. Сергіенка — 1999, К.М. Дулова — 2000 г.). У савецка-Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі паспяхова абаронена 16 кандыдацкіх дысертацый па актуальных праблемах сучаснага музыказнаўства⁹.

⁸ Больш падрабязна пра навуковыя даследаванні музычна-тэарэтычных кафедраў — у артыкулах В. Антаневіч, Р. Сергіенка, З. Мажэйка.

⁹ *Доктарскія дысертацыі*

Яканюк В.Л. Генезис мотивации профессиональной деятельности музыканта. — Мн., 1995.

Назіна И.Д. Традиционная народно-инструментальная музыка Беларуси. — М., 1998.

Антоневич В.А. Белорусское композиторское творчество в его связях с фольклором: историко-методологическое исследование. — Мн., 1999.

Сергиенко Р.И. Звуковысотная основа музыкальной композиции XX века. — М., 1999.

Дулова Е.Н. Балетный жанр как музыкальный феномен (русская традиция конца XVIII — начала XX века). — М., 2000.

Кандыдацкія дысертацыі

Ліхач Т. Ул. Літургічная музыка лацінскай традыцыі на Беларусі ў XVIII ст.

Чарняк В. А. Беларуская харавая музыка а cappella 60-80-х гадоў (да праблемы жанравага сінтэзу).

Змястоўныя вынікі навукова-даследчай дзейнасці Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі знайшлі сваё адлюстраванне ў навуковых і метадычных публікацыях прафесарска-выкладчыцкага саставу. Толькі за 1996-2002 гг. выкладчыкамі Акадэміі музыкі апублікавана навуковых, метадычных, нотных і іншых выданняў аб'ёмам каля 1000 друкаваных аркушаў (за 1986-1990 гг. — 56,8 д.а., за 1991-1995 гг. — 429,5 д.а.). Найбольш буйныя і значныя выданні апошняга перыяду даюць уяўленне пра разнастайнасць і шырыню навуковай праблематыкі даследаванняў Акадэміі музыкі¹⁰.

Пак Чанг Ву. Карэйскае музычна-драматычнае мастацтва спевакоў пхансоры.

Куракина А. В. Пути развития русской музыкально-теоретической науки первой трети XX века: ладовые учения Б.Яворского и Н.Гарбузова.

Неўдах У. В. Беларуская арганная культура ў кантэксце еўрапейскага музычна-гістарычнага працэсу.

Бярковіч Т. Л. Песенна-гульнявыя дзеі перыяду сонцавароту ў каляндарна-земляробчай традыцыі Беларусі.

Ничков Б. В. Исполнительство на духовых музыкальных инструментах в Беларуси середины XIX — начала XX столетия (в контексте музыкальной жизни белорусского народа).

Гудей-Кашгалыян В. Г. Композиционно-драматургические особенности белорусского балета как жанра музыкально-театрального искусства.

Шевченко О. Г. Фортепьянная культура Беларуси XX ст.

Морозова О. П. Музыкальная культура Могилева XIX — начала XX века.

Галкин О. А. Энергетическая концепция Э. Курта в современном научном контексте.

Арутюнова Н. О. Инструментальная кантиленная мелодика и ее стилистические преломления в русской музыке конца XIX — начала XX века (Чайковский, Танеев, Рахманинов, Скрябин).

Волкова Л. А. Белорусская симфония второй половины XX века: эволюция и жанровые разновидности.

Не На. Становление и развитие фортепьянного искусства в Китае (до 70-х гг. XX ст.).

Щербак В. М. Система исполнительских средств выразительности в искусстве игры на балалайке.

Казловіч М. І. Музыкант — інструмент — музыка ў каляндарна-абходнай абрадасці беларусаў.

¹⁰ *Маняграфіі і вучэбныя дапаможнікі:*

Мухарынская Л. С., Якіменка Т. С. Беларуская народная музычная творчасць: Вучэбны дапаможнік для музычных ВНУ. — Мн.: Вышэйшая школа, 1993.

Яканюк В. Л. Музыкант. Потребность. Деятельность. — Мн.: БГАМ, 1993.

Дадзіёмава В. У. Гісторыя музычнай культуры Беларусі: ад старажытнасці да канца XVIII стагоддзя. — Мн.: Беларускі гуманітарны адукацыйна-культурны цэнтр, 1994.

Назіна І. Дз. Беларускія народныя музычныя інструменты. — Мн.: Беларусь, 1997.

Головач И. М. Аудитория музыкального искусства: на материалах социологических опросов жителей больших городов Беларуси. — Мн.: БГАМ, 1997.

Чабан В. А. Баяннае мастацтва ў Беларусі: пытанні тэорыі і метадалогіі выканальніцтва. — Мн.: БГАМ, 1997.

Сергиенко Р. И. Звуковысотная основа музыкальной композиции XX века. — Мн.: БГАМ, 1998.

Антоневич В. А. Белорусское композиторское творчество в его связях с фольклором. — Мн.: БГАМ, 1999.

Дулова Е. Н. Балетный жанр как музыкальный феномен (русская традиция конца XVIII — начала XX века): Исследование. — Мн.: «Четыре четверти», 1999.

Ліхач Т. У. Тэорыя харальных спеваў на Беларусі. — Мн.: БДАМ, 1999.

Асобна неабходна адзначыць першае выданне ў Беларусі оперы Яна Голанда «Агатка» (XVIII ст.), падрыхтаванае Праблемнай навукова-даследчай лабараторыяй музыкі (ПНДЛМ) і выдадзенае сумесна з «Беларускай капэлай» і ТАА «Паліфакт» у серыі «Музыка старажытных сядзібаў» (галоўны рэдактар серыі — В.І. Скорбагатаў, навуковы рэдактар — В.У. Дадзімава, пераклад для спеваў з фартэпіяна і музычная рэдакцыя — Г.Б. Каржанеўскай, адказныя за выпуск — Т.У. Ліхач, В.Л. Яканюк).

Рэдакцыйна-выдавецкі аддзел рэгулярна друкуе зборнікі навуковых артыкулаў, матэрыялы навуковых канферэнцый, метадычныя распрацоўкі, вучэбныя праграмы і інш. З 2001 года пачалося выданне навукова-тэарэтычнага часопіса «Весці Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі».

Неўдах У. В. *Santantibus organis*. Беларуская арганная культура ў кантэксце еўрапейскага музычна-гістарычнага працэсу. — Мн.: Тэхналогія, 1999.

Щербакова Т. А. Из истории русской музыкальной текстологии: Очерки. — Мн.: БГАМ, 2001.

Веденин И. Г. Как воспитать музыканта-педагога. — Мн.: БГАМ, 1997.

Белькевич С. О. Уроки концертмейстерского мастерства (типичные ошибки начинающих аккомпаниаторов). — Мн.: БГАМ, 2001.

Осмоловская Г. В. Обучение игре на домре. Вопросы теории и методики: Учеб.-метод. пособие. — Мн.: БГАМ, 2001.

Оловников В. В. Правила и техника сочинения контрапункта строгого письма. — Мн.: БГАМ, 2001.

Нотныя выданні:

Вагнер Г.М., Яканюк В.Л. Я іграю на раялі. — Мн., Беларусь, 1992.

Яканюк В.Л. Спадчына: 100 урокаў піяніста пачаткоўца. — Мн., Кантылена, 1993.

Сергіенка Т.П. «Школа ігры на цымбалах» І.Жыноўіча. — Мн., Беларусь, 1993.

Ліхач Т.У. Літургічная музыка Беларусі XVIII ст.: Нотная хрэстаматыя. — Мн., БДАМ, 1993.

Златоверховников Б.Н. Гармоническое сольфеджио.: Учеб. пособие. — Мн, БДАМ, 1997.

Щербак В. Школа ігры на балалайке. — Мн., БДАМ, 1998.

Бульго К. М. Играй, баян: Учеб. пособие. — Мн., 2000

И. С. Бах. Шесть сюит для виолончели соло в ред. А. П. Стогорского (Рэд.-склад. — М. С. Шчарбакоў). — Мн., 2000.

Рэлігійная музыка Беларусі XVII-XVIII стагоддзяў: Хрэстаматыя/Уклад. Т. Ліхач. — Мн., 2000.

Багатыроў А. В. 24 прэлюдыі. — Мн.: БДАМ, 2001.

Істотным укладам у развіццё айчынай гуманітарнай навукі з'яўляецца правядзенне на базе Акадэміі музыкі міжнародных і рэспубліканскіх канферэнцый, а таксама ўдзел выкладчыкаў Акадэміі ў міжнародных навуковых канферэнцыях. Прыметнай з'явай у развіцці айчынага музыказнаўства сталі традыцыйныя штогадовыя Навуковыя чытанні памяці Л.С.Мухарынскай¹¹, правядзенне якіх дазволіла забяспечыць трывалую навукова-практычную базу для арганізацыі буйной міжнароднай навуковай канферэнцыі «*Славянская этнамузыкалогія: Накірункі. Метады. Канцэпцыі.*» (Мінск, 23 — 26 кастрычніка 1996 г.). Вялікую ролю ў асэнсаванні задач далейшага развіцця музычнай адукацыі ў рэспубліцы адыграла міжнародная канферэнцыя «*Музычная адукацыя і нацыянальна-культурнае адраджэнне*» (Мінск, 4 — 6 кастрычніка 1993 г.). Значны рэзананс атрымала міжнародная канферэнцыя «*Традыцыйны нацыянальныя фартэпіяныя школы Расіі, Беларусі і Украіны*» (Мінск, 30 — 31 кастрычніка, 1997 г.), якая праводзілася з удзелам трох рэгіянальных арганізацый ЕРТА (Міжнародная асацыяцыя піяністаў-педагогаў). Маштабным міжгаліновым навуковым форумам стала канферэнцыя «*Мастацкая адукацыя: Пераемнасць. Метадалогія. Дыдактыка*» (Мінск, 3 — 5 снежня 1998 г.), на якой была прадстаўлена Канцэпцыя прафесійнай адукацыі ў галіне мастацтва ў Рэспубліцы Беларусь. Асэнсаванню ў пачатку новага тысячагоддзя дасягнутага ў галіне музыказнаўчай навукі і музычнай творчасці былі прысвечаны канферэнцыі «*Адвечныя каштоўнасці музыкі: Да 250-годдзя з дня смерці І. С. Баха*» (Мінск, 5 — 7 снежня 2000 г.), «*Беларусь і музычная спадчына XX стагоддзя: пошукі і здабыткі*» (Мінск, 29-30 лістапада 2001 г.) і юбілейныя X Навуковыя чытанні памяці Л. С. Мухарынскай «*Музычная культура Беларусі: Гістарычны шлях. Кантакты*» (Мінск, 5 — 6 красавіка 2001 г.).

Супрацоўнікі інфармацыйнага аддзела, 2002 г.

¹¹ Навуковыя чытанні памяці Л.С.Мухарынскай праводзяцца пачынаючы з 1991 г.

Усяго за апошнія пяцігоддзе выкладчыкамі Акадэміі музыкі падрыхтавана больш за 300 навуковых дакладаў, якія былі прадстаўлены на навуковых форумах у Беларусі, краінах СНД (у Расіі, Украіне, Малдове), а таксама ў Літве, Польшчы, Чэхіі, Славакіі, Венгрыі, Германіі, Аўстрыі, Швейцарыі, Іспаніі, Францыі, ЗША, КНР, Індыі, на Кіпры і інш. Правядзенне навуковых канферэнцый у Беларускай дзяржаўнай Акадэміі музыкі і ўдзел у міжнародных канферэнцыях выкладчыкаў акадэміі з'яўляюцца важнымі сродкамі інтэграцыйнага працэсу ў галіне культуры, мастацтва і адукацыі, незаменнай формай творчага і навуковага абмену музыкантаў-выкладчыкаў і музыказнаўцаў, кансалідацыі навуковага патэнцыялу, а таксама эфектыўным спосабам распаўсюджвання станоўчага вопыту.

Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі паспяхова развівае навуковае і творчае супрацоўніцтва, у тым ліку на падставе міжвузаўскіх пагадненняў, з Маскоўскай кансерваторыяй імя П.Чайкоўскага, Санкт-Пецярбургскай кансерваторыяй імя М.Рымскага-Корсакава, Расійскай акадэміяй музыкі імя Гнесіных, Нацыянальнай музычнай акадэміяй Украіны, Літоўскай акадэміяй музыкі, Акадэміяй музыкі імя Ф.Шапэна ў Варшаве і Акадэміяй музыкі імя К.Шыманоўскага ў Катавіцах (Польшча), Акадэміяй музыкі ў Любляне (Славенія), Белградскім універсітэтам (Югаславія), Вышэйшай школай мастацтваў у Берліне і Вышэйшай музычнай школай у Кёльне (ФРГ), Тэхаскім і Мілікінскім універсітэтам (ЗША), універсітэтам г. Анкары (Турцыя), Хэнаньскім і Чжэнчжоўскім універсітэтам і Уханьскай кансерваторыяй (КНР).

У Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі захоўваецца і развіваецца традыцыя навуковага супрацоўніцтва з вядучымі навукоўцамі вышэйшых музычных навучальных устаноў Масквы (Я. Назайкінскі, В. Медушэўскі, В. Халова, Т. Лейе, М. Дубраўская, М. Старчэус, Г. Цыпін), С.-Пецярбурга (Л. Данько), Кіева (Н. Герасімава-Пярсід-

ская), Вільнюса (Ю. Трылупайтэне) і інш. Прыкладам плённага супрацоўніцтва з еўрапейскімі навукоўцамі з'яўляецца ўдзел у рабоце савета па абароне дысертацый Акадэміі музыкі ў якасці афіцыйнага апанента доктара Й. Трумэра (г. Грац, Аўстрыя), які таксама неаднаразова выступаў у Мінску і Полацку з канцэртамі арганнай музыкі, а таксама прачытаў лекцыі па праблемах інтэрпрэтацыі музыкі барока. Рашэннем савета БДАМ доктар Й. Трумэр удастоены звання Ганаровага доктара Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Важнае значэнне для развіцця сучасных навуковых даследаванняў у галіне музычнай адукацыі мае супрацоўніцтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі з шэрагам міжнародных музычна-адукацыйных арганізацый. Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі з'яўляецца членам АЕС (Еўрапейская асацыяцыя кансерваторый, акадэміі музыкі і вышэйшых школ музыкі), ELIA (Еўрапейская ліга ВНУ мастацтваў), ICFAD (Міжнародны саюз ВНУ мастацтваў), EPTA (Еўрапейская асацыяцыя педагогаў фартэпіяна), SWA (Сусветная асацыяцыя цымбалістаў), WASBE (Сусветная асацыяцыя сімфанічных і духавых аркестраў) і інш. Так, удзел у Кангрэсах АЕС у г. Гронінгене (Нідэрланды, 2001 г.) і Вільнюсе (Літва, 2002 г.) прадстаўнікоў Акадэміі музыкі стаў падставой для актыўнага вывучэння і абмеркавання актуальных пытанняў развіцця інтэграцыйных працэсаў у галіне музычнай адукацыі ў кантэксце Лісабонскай канвенцыі і Балонскай дэкларацыі.

У апошнія дзесяцігоддзе пачалося актыўнае супрацоўніцтва з замежнымі навуковымі цэнтрамі і выдавецтвамі. Даведчыя матэрыялы пра Беларускую дзяржаўную акадэмію музыкі змешчаны ў аўтарытэтных выданнях, у тым ліку ў Энцыклапедычным слоўніку Окленда (Новая Зеландыя), International Handbook of Universities (Францыя), Міжнародным біяграфічным слоўніку Кембрыджа, каталогах ELIA, ICFAD, часопісе EPTA «Piano Journal» і інш.